

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 126/2021-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Miroslava Duriša a Ladislava Duditša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Martinom Olosom, advokátom, Karola Kašjaka 1, Rajecké Teplice, proti uzneseniu Okresného riaditeľstva Policajného zboru Bratislava I, odboru kriminálnej polície ČVS: ORP-938/4-VYS-B1-2018 z 30. októbra 2019, uzneseniu Okresnej prokuratúry Bratislava I č. k. 1 Pn 509/18/1101 z 18. novembra 2019 a upovedomeniu Krajskej prokuratúry v Bratislave č. k. 1 Kn 651/18/1100 z 28. júla 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 28. septembra 2020 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľky, ktorou namietala porušenie svojho základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného riaditeľstva Policajného zboru Bratislava I, odboru kriminálnej polície (ďalej len „okresné riaditeľstvo PZ“) ČVS: ORP-938/4-VYS-B1-2018 z 30. októbra 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného riaditeľstva PZ“), uznesením Okresnej prokuratúry Bratislava I (ďalej len „okresná prokuratúra“) č. k. 1 Pn 509/18/1101-49 z 18. novembra 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresnej prokuratúry“) a upovedomením Krajskej prokuratúry v Bratislave (ďalej len „krajská prokuratúra“) č. k. 1 Kn 651/18/1100-7 z 28. júla 2020 (ďalej len „napadnuté upovedomenie krajskej prokuratúry“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že napadnutým uznesením okresného riaditeľstva PZ bolo odmietnuté trestné oznámenie sťažovateľky týkajúce sa podozrenia zo spáchania trestného činu nevyplatenia mzdy a odstúpného podľa § 214 Trestného zákona. Proti napadnutému uzneseniu okresného riaditeľstva PZ sťažovateľka podala sťažnosť, ktorá bola zamietnutá napadnutým uznesením okresnej prokuratúry z dôvodu, že nebola dôvodná. Následne

sťažovateľka podala na krajskej prokuratúre žiadosť o preskúmanie zákonnosti predchádzajúcich rozhodnutí orgánov činných v trestnom konaní na základe príkazu generálneho prokurátora Slovenskej republiky č. 11/2019 z 28. novembra 2019 o postupe prokurátorov pri vybavovaní žiadostí o preskúmanie zákonnosti v predsúdnom trestnom konaní (ďalej len „príkaz generálneho prokurátora“). Žiadosť sťažovateľky bola vybavená napadnutým upovedomením krajskej prokuratúry, ktorá sa stotožnila s vecnou správnosťou napadnutého uznesenia okresného riaditeľstva PZ a napadnutého uznesenia okresnej prokuratúry, a preto neprijala žiadne príslušné opatrenia.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Sťažovateľka vytýka orgánom činným v predsúdnom trestnom konaní nedostatky v skutkovom a právnom posúdení svojej veci. Namietajú, že vyšetrovateľ okresného riaditeľstva PZ skutok týkajúci sa trestného činu nevyplatenia mzdy a odstúpeného nesprávne viaže na čas od právoplatnosti rozsudku Okresného súdu Bratislava I č. k. 18 C 77/2009 z 30. júna 2016 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“). Rozsudkom okresného súdu bolo určené, že okamžité skončenie pracovného pomeru dané žalovaným (bývalý zamestnávateľ) sťažovateľke z 8. januára 2009 je neplatné. Žalovaný bol tiež zaviazaný zaplatiť sťažovateľke z titulu náhrady mzdy od 30. januára 2009 do 31. mája 2011 sumu 39 500 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9,25 % ročne od 1. júna 2011 do zaplatenia v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku.

4. Podľa názoru sťažovateľky išlo o pokračujúci trestný čin až do roku 2011 (každý mesiac dochádzalo k nevyplateniu náhrady mzdy a jej celkovému narastaniu). V rozhodnom čase (roky 2009 až 2011) jej bývalý zamestnávateľ ako fungujúca a prosperujúca spoločnosť mal možnosť vyplácať náhradu mzdy sťažovateľke, ale konal protiprávne a náhradu mzdy v danom čase sťažovateľke nevyplatil. Splatnosť celej náhrady mzdy nastala 31. mája 2011, čo deklaruje aj rozsudok okresného súdu. Náhradu mzdy bol povinný vyplatiť štatutárny orgán bývalého zamestnávateľa sťažovateľky. Podľa vyšetrovateľa okresného riaditeľstva PZ by tak do času právoplatnosti rozsudku nebol štatutárny orgán za svoje konanie trestne zodpovedný a zodpovednosť by sa posudzovala až od času právoplatnosti rozsudku okresného súdu, čo je absurdný právny nezmysel. Sťažovateľka poznamenala, že *„trestný zákon totiž trestnú zodpovednosť neviaže na (v praxi vždy neistý a rozdielny) čas právoplatnosti civilného rozsudku o náhrade mzdy (t.j. na procesný inštitút), ale výslovne iba na čas splatnosti náhrady mzdy ktorý je určený presne a nemenne zákonom. Navyše podľa úvahy OČTK by sa každý zamestnávateľ vyvinil poľahky jednoducho tak, že by konal úmyselne protiprávne, so zamestnancom neplatne rozviazal pracovný pomer, nevyplatil mu náhradu mzdy... a po právoplatnom rozsudku o vyslovení neplatnosti a priznaní náhrady mzdy (za spätné obdobie) by už ani nemusel nič vyplácať, keďže firma by medzičasom bola už nemajetná a navyše by účelovo zmenila aj štatutárov.“*

5. Podľa sťažovateľky vyšetrovateľ okresného riaditeľstva PZ vôbec relevantne nepreveril podnikanie, finančné a majetkové toky (prevody) bývalého zamestnávateľa podľa účtovníctva, bankových výpisov, účtovných závierok a skutočné dôvody nevyplatenia náhrady mzdy, obmedzil sa len na zbierku listín. Vyšetrovateľ okresného riaditeľstva PZ mal povinnosť *ex officio* pribrať znalca na účely zistenia možnosti vyplatenia náhrady mzdy sťažovateľke v rozhodnom období, keďže zo zbierky listín nemohol zistiť finančný stav bývalého zamestnávateľa, stavy na účtoch a v pokladni ku dňu splatnosti náhrady mzdy.

6. Z už uvedených dôvodov sťažovateľka v ústavnej sťažnosti napadla právne závery, ku ktorým dospeli orgány činné v predsúdnom trestnom konaní, ktoré majú byť podľa jej názoru zjavne neodôvodnené a arbitrárne. Sťažovateľka sa domnieva, že orgány činné v predsúdnom trestnom konaní nezákonným spôsobom „v rámci kvalifikácie zákonom určených podmienok trestnej zodpovednosti zamieňajú hmotnoprávne rozhodný pojem splatnosti náhrady mzdy za hmotnoprávne irelevantný procesný inštitút právoplatnosti súdneho rozhodnutia o priznaní náhrady mzdy.“. Napadnuté uznesenie okresného riaditeľstva PZ a napadnuté uznesenie okresnej prokuratúry sťažovateľka považuje za ústavne neakceptovateľné, keďže „právne závery sa neopierajú o aplikáciu relevantnej právnej úpravy a absolútne nekorešpondujú so skutkovým podkladom, z ktorého vychádzajú a ktorý zároveň neprezentujú jasným a náležitým odôvodnením, odhliadnuc od značnej miery arbitrárnosti a nedostatočnosti odôvodnení oboch uznesení.“.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.A. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením okresného riaditeľstva PZ a napadnutým uznesením okresnej prokuratúry:

7. Právomoc ústavného súdu rozhodovať o ústavných sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, je založená na princípe subsidiarity (čl. 127 ods. 1 ústavy). Zo subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplýva, že ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa môže domôcť ochrany svojho základného práva alebo slobody využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov pred iným orgánom verejnej moci, odmietne ústavnú sťažnosť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie. Z uvedeného vyplýva, že v konaní o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prislúcha ústavnému súdu právomoc zaoberať sa namietaným porušením základného práva alebo slobody za predpokladu, že právna úprava takémuto právu neposkytuje účinnú ochranu. Podstatou účinnej ochrany základných práv a slobôd sťažovateľa je okrem iného aj opravný prostriedok, ktorý má fyzická osoba alebo právnická osoba k dispozícii vo vzťahu k základnému právu alebo slobode, porušenie ktorých sa namieta, a ktorý jej umožňuje odstrániť ten stav, v ktorom vidí porušenie svojho základného práva alebo slobody.

8. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že proti napadnutému uzneseniu okresného riaditeľstva PZ sťažovateľka podala sťažnosť, o ktorej rozhodla okresná prokuratúra napadnutým uznesením. Následne proti napadnutému uzneseniu okresnej prokuratúry sťažovateľka podala na krajskej prokuratúre žiadosť o preskúmanie zákonnosti predchádzajúcich rozhodnutí orgánov činných v trestnom konaní podľa príkazu generálneho prokurátora, ktorá bola vybavená napadnutým upovedomením krajskej prokuratúry.

9. Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľka mala k dispozícii právne prostriedky na ochranu svojich základných práv (ktoré aj využila), o ktorých bola povinná rozhodnúť okresná prokuratúra a neskôr krajská prokuratúra, čo vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať napadnuté uznesenia okresného riaditeľstva PZ a okresnej prokuratúry. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.B. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým upovedomením krajskej prokuratúry:

10. Súčasťou základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo dotknutej osoby požiadať o ochranu svojich práv príslušné orgány prokuratúry a tomuto právu zodpovedá povinnosť príslušných orgánov prokuratúry zákonom ustanoveným postupom sa opravným prostriedkom (žiadosťou podľa príkazu generálneho prokurátora) zaoberať a o jeho vybavení dotknutú osobu vyrozumieť. Súčasťou tohto práva dotknutej osoby nie je ale právo, aby príslušné orgány prokuratúry jej opravnému prostriedku (podnetu) vyhovelí (m. m. I. ÚS 40/01, II. ÚS 168/03 a III. ÚS 133/06).

11. Do obsahu základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj právo účastníka konania na také odôvodnenie rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom tejto ochrany (III. ÚS 57/2018), a právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

12. Ústavný súd je podľa § 45 zákona o ústavnom súde viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania. V rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti ústavný súd skúmal existenciu vzťahu medzi námietkami sťažovateľky, tvrdným zásahom do jej práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom napadnutého upovedomenia krajskej prokuratúry. Ústavný súd podotýka, že z ústavnej sťažnosti nie je možné identifikovať, čo konkrétne vyčíta sťažovateľka upovedomeniu krajskej prokuratúry. Argumentačná časť ústavnej sťažnosti totiž namieta iba právne závery okresného riaditeľstva PZ a okresnej prokuratúry a obsahuje tvrdenia, že ich rozhodnutiami malo dôjsť k porušeniu práva sťažovateľky na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Ústavný súd preto v obsahu ústavnej sťažnosti nedokázal nájsť zrozumiteľnú ústavnoprávnu argumentáciu, ktorá by smerovala proti konkrétnym záverom krajskej prokuratúry v napadnutom upovedomení a k spochybneniu jeho ústavného základu.

13. Za takejto situácie ústavný súd zvolil ústretivejší materiálny prístup, oboznámil sa s napadnutým upovedomením krajskej prokuratúry a v kontexte jeho obsahu vyhodnotil obsah námietok prezentovaných sťažovateľkou v ústavnej sťažnosti, aby posúdil zlučiteľnosť jeho obsahu s limitmi čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorého porušenie sa namieta, a to v rozsahu naznačenom v bodoch 10 a 11 odôvodnenia.

14. V relevantnej časti odôvodnenia krajská prokuratúra uviedla, že vo vzťahu k sťažovateľke si do ukončenia pracovného pomeru bývalý zamestnávateľ plnil mzdové povinnosti riadne a včas. Až ukončením pracovného pomeru bývalý zamestnávateľ prestal s plnením mzdových povinností. Krajská prokuratúra ďalej konštatovala, že *„pokiaľ zamestnávateľ s Vami ukončil pracovný pomer, hoci sa následne ukázalo, že tento bol ukončený neplatne, nie je možné považovať nevyplatenie mzdy za obdobie hoci i po neplatne účinenom ukončení pracovného pomeru za trestný čin nevyplatenia mzdy a odstúpného podľa § 214 Tr. zák.. Uvedeným ustanovením je totiž chránený zamestnanec, ktorému počas trvania pracovného pomeru za predpokladu splnenia ďalších zákonom ustanovených podmienok, nie sú vyplácané mzdové nároky. V dôsledku*

uvedeného tak nie je možné Vám súdom priznaný nárok na náhradu mzdy považovať za mzdu v zmysle uvedeného hmotnoprávneho ustanovenia. Predpokladom nevyplatenia mzdy a odstúpného je najmä tá skutočnosť, že počas trvania pracovného pomeru nie je mzda zamestnancovi vyplácaná.“

15. Krajská prokuratúra tiež poznamenala, že nebola naplnená subjektívna stránka trestného činu, keďže štatutárny orgán bývalého zamestnávateľa sťažovateľky ukončil pracovný pomer, čo malo za následok zánik mzdových povinností vo vzťahu k sťažovateľke. Štatutárny orgán bývalého zamestnávateľa preto „*konal v subjektívnom presvedčení, že k ukončeniu pracovného pomeru došlo v súlade s právnymi predpismi, v čoho dôsledku mzdu ďalej nevyplácal.*“. A hoci bolo rozsudkom okresného súdu určené, že okamžité skončenie pracovného pomeru z 8. januára 2019 je neplatné, „*nie je možné náhradu mzdy z titulu určenia neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru považovať za mzdový nárok v zmysle ustanovenia § 214 Tr. zák.*“. V súvislosti s namietaným nevykonaním znaleckého skúmania účtovníctva bývalého zamestnávateľa krajská prokuratúra poukázala na absenciu naplnenia subjektívnej (aj objektívnej) stránky trestného činu), čo spôsobuje nemožnosť konanie kvalifikovať ako trestný čin podľa § 214 Trestného zákona. Krajská prokuratúra sa preto stotožnila so závermi vyšetrovateľa okresného riaditeľstva PZ a okresnej prokuratúry, že skutok nevykazuje znaky trestného činu podľa § 214 Trestného zákona, pričom ho nie je možné subsumovať ani pod iný trestný čin. Z tohto dôvodu napadnuté rozhodnutia okresného riaditeľstva PZ a okresnej prokuratúry považuje za vecne správne, zákonné a odôvodnené, zohľadňujúce náležité a dostatočné zistenie a vyhodnotenie skutkového stavu.

16. Po preskúmaní napadnutého upovedomenia krajskej prokuratúry ústavný súd dospel k záveru, že argumentácia sťažovateľky nespochybňuje jeho ústavnú udržateľnosť. Podľa názoru ústavného súdu právny záver krajskej prokuratúry nevykazuje znaky arbitrárnosti, zjavnej neodôvodnenosti či svojvôle, čo by bolo možné konštatovať len v prípade, ak by došlo k takému odchýleniu od znenia príslušných ustanovení zákona, že by sa tým poprel jeho účel a význam (m. m. III. ÚS 264/05, I. ÚS 23/2010). Orgány činné v predsúdnom trestnom konaní sa nestotožnili s námietkami a argumentmi sťažovateľky a aj odôvodnenie ústavnej sťažnosti je v zásade iba polemikou s ich právnymi závermi.

17. V súvislosti s prejavom nespokojnosti sťažovateľky ústavný súd poznamenáva, že nie je možné základné právo na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že orgán verejnej moci nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a s právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 114/09). Podstatou je, aby postup orgánu verejnej moci bol v súlade so zákonom, aby bol ústavne akceptovateľný a aby jeho rozhodnutie bolo možné kvalifikovať ako zákonné, preskúmateľné a nearbitrárne. V opačnom prípade nemá ústavný súd dôvod zasahovať do postupu a rozhodnutí súdov, a tak vyslovovať porušenie základných práv (obdobne napr. I. ÚS 50/04, III. ÚS 162/05).

18. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa

namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

19. Z už uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

III.C. K namietanému porušeniu čl. 1 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

20. Vo vzťahu k sťažovateľkou označenému čl. 1 ods. 1 ústavy ústavný súd konštatuje, že tento článok má charakter právneho princípu a vyslovenie jeho porušenia je viazané na vyslovenie porušenia základného práva, k čomu však z dôvodu postupu ústavného súdu podľa § 56 ods. 2 písm. a) a g) zákona o ústavnom súde nedošlo.

21. V prípade namietaného porušenia čl. 6 ods. 1 dohovoru, teda pri namietaní porušenia práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd poukazuje na to, že tento článok sa týka iba rozhodnutí súdov rozhodujúcich o právach občianskej povahy alebo o opodstatnenosti trestného obvinenia osoby, ktorá je účastníkom konania pred súdom (III. ÚS 206/06, III. ÚS 2/09, II. ÚS 494/2014).

22. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti pri predbežnom prerokovaní opätovne odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

23. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľky bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jej ďalších návrhoch (zrušenie napadnutého uznesenia okresného riaditeľstva PZ, napadnutého uznesenia okresnej prokuratúry a napadnutého upovedomenia krajskej prokuratúry a vrátenie veci okresnému riaditeľstvu PZ na ďalšie rozhodnutie a konanie, žiadosť o priznanie náhrady trov konania) v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. marca 2021

Libor DUEA
predseda senátu